

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2½ дин.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ДЕВОЈЧЕ У ЛИВАДИ.

Вабрала сам пољска цвећа
Па сам венац сплела,
По жељу сам једну сваким
Цветићем уплела.

Венац готов — жеље дишу
Кроз цвеће миришу —
У очи ми узбуђење
Чудне речи пишу. —

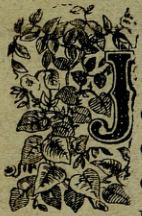
Не разумем — ал ми неко
Миље диже груди —
Шта се Боже, тако слатко
Сад у мени буди?

* *

ВИДОВДАНСКА 500-ГОДИШЊА ПРОСЛАВА У КРУШЕВЦУ.

(Изведено из бележака А. Палевића.)

Још у очи Видова дана обукао се био бели Крушевац, та престоница цара-Лазара, у свечано руво јер се спремао да дочека свога младог краља Александра I.

И чим је дочекао у наручја ову наду и узданицу своју, а он је свукао своје свечано одело, увукао је тробојнице, те веселе знаке своје радости и државне самосталности и начинио места црним заставама, које се као црни флорови повијали над сваком кућом у Крушевцу, да покажу, како потомци славних прадедова знају да поштују врлине њихове и умеју да туже за великим губитком својим. — Умукао је писак свирке ситнога таламба-са, веселе песме и попевке по читавој краљевини Србији, докле се овде у Крушевцу у негдашњој престоници не ода подуше мученику св. Лазару, и васколикој војсци његовој, која је на Косову пре пет векова онако славно изгинула за крст часни и слободу златну.

У дворској цркви, у цркви цара-Лазара служио је бденије, а за тим одмах и јутрење митрополит Михајло уз припомоћ архимандрита манастира Љубостиње и осталогa многобројнога свештенства. Бденије је одслужено по Србљаку и трајало је од 7 до 9 сати, а јутрење је довршено око пола 11 сати у очи Видовадана. Краљ са намесницима и целом својом владом дошао је при почетку јутрење службе, коју је до свршетка издржао.

Никад својега века нисам се топлије ни побожније Богу молио, ни дуже у цркви одстојао, појући уз богослове за певницом наше красне црквене песме, да ми се душа топила од радости, осећајући голему срећу, што стојим на оном светом месту, где су пре 500 година стајали и Богу се молили српске владике и патријарси, велможе и остали косовски јунаци. Напојен топлим молитвом, која душу крепи, и миропомазан светим миром смирене деснице архијереја и митрополита Михај-

ла, отишао сам кући сретан и блажен у души и срцу, да чекам освитак сутрашњег славног Видовдана.

Још пре ране зоре и њезина мила и драга поздрава, који је у овој дивотној природи тако бајан, да га се нигда довољно нагледаш не можеш загрмише силни топови са брежуљка поврх Крушевца, јављајући свима и свакоме, да је почела данашња тужна светковина. Цео Крушевац заједно са својим многобројним гостима, поскочило је јутрос пре осветка дана на ноге лагане, да се увије у црно руво, какво приличи не само данашњој светковини тужне успомене, него и ономе свечаном душевном расположењу и збиљи, које сваки Србин и Српкиња данас у срцу своје осећа.

И сама висока планина Јастребац, која је на топовски метак слизу Крушевца, подигла је данас, канда, још више своју главицу, да и она види, чега давно, врло давно није видела, а тако се јако зажелела, сећајући се још из ране младости своје оних силних косовских осветника, који су на видање, у тешким ранама њему као рођеноме брату, прибегавали и у крилу његовога зеленога дуга вазда склоништа и потпоре налазили.

Канда из земље ниче свет, толико је силан и безбројан прекривно не само цео Крушевац, него и поља око њега, да оваке тишме и галаме нико од ових живих овде није запамтио, а све се креће према маленој цркви Лазарици, која би морала бити 50 пута већа, на опет не би могла у свој загрљај примити. Цео големи простор на далеко око цркве, био је испуњен светом, који је у свечаном оделу стајао, чекајући да види младог краља кад у цркву пође.

И кад забрујаше милозвучна звона са високе црквене куле у три маха, указа се краљ са целом својом многобројном свитом, која га је пратила кроз непрегледне шпалире народа што је клицањем поздрављао младога краља, за којим је у цркву ушло народа колико је само стати могло, а сви остали, стајашу на пољу око цркве, у свечаној побожности и тихој молитви духовно пратећи целу службу, која се у цркви најсвечаније обављала. И кад

је тако завршена архијерејска служба, краљ са својом свитом и митрополит са целим бозбројним свештенством из цркве изиђоше са иконама појући црквене песме, дођоше до оне повеће зграде (трибине), која је за ту свечаност нарочито саграђена и црпином цела опточена, те у чело исте зграде направи се часком часна трапеза, око које се цело свештенство са митрополитом поређало и отпочело ону тужно-свечану службу за покој бесмртних душа, које су на Косову погинуле. Наше црквене песме што се поје у оваким приликама тако су тужне, да те њихова дирљива садржина и жалосна мелодија до срца такне, али овога пута канда је њихову моћ стопута јаче уздигао сам величанствени моменат, ради којег се овај спомен чинио. Оне црквене за оваке прилике, дивне жалопојке, тако су данас узвишено-плачне биле, да ти се из растуженог срца и нехотице тежак уздах одкине, и око ти затрепће, као да би хтело топлу, благодарну сузу да пусти.

Читање ове подушне литурђије и појање песама трајало је више од једног и по часа, а при томе најдирљивија су била она места кад су свештеници узвишеним и дршћућим гласом узвикивали: „*Пољани господи и помилуј за вјеру, отечество и цркву твоју на Косову живиш свој положивших и мужевствено падиш*“, које се много пута за време службе понављале са малим допунама и изменама. Те су речи свакоме на срце падале и душу потресале, са тежине големога значаја њиховог.

Као благи мелем на растужено осећање наше падале су жарким родољубљем задахнуте речи, које је митрополит Михаило својим тихим, али до срца потресајућим гласом у својој дивној беседи за овај спомен изговорио и тиме нас окрепио и поново уздигао до одушевљења.

Целу службу за спомен погинулим косовским јунацима, пратили су жестоки плотуни из пушака многобројне војске, која је мало даље упурађена и за тај посао спремљена стајала, да на миг својега команданта плотуном одговори, а међутим кад је требало песмом што пропратити, певало је друштво „Обилић“ та-

ко тужно хармонично, да ја у своме веку никад што лепше ни боље нисам чуо.

После свршене службе митрополит са целим свештенством својим, освештао је нову заставу певачком друштву „Обилић“, чему је сам краљ Александар, као дојакосњи моћни покровитељ, данас кумовао и тиме ову свечаност уздигао. Застава је ова тако красна и богато израђена, да је до јако не само ни једно певачко друштво такву није имало, него држим, да се подобном заставом не могу похвалити певачка друштва ни већих народа, но што је наш малени народ српски.

После подне око 5 часова, по означеном програму положен је темељ споменику косовских јунака, који ће се споменик о народним прилозима подићи на главноме тргу сред Крушевца. На тај споменик приложио је први краљ Александар 2500 динара. И та свечаност обављена је најсвечаније у присутности младога краља, који је први камен у темељ положио, и за тим се око тога темеља за споменик положило небројено много најскупоценијих венаца, који су из целе Србије амо стизали и доношени нарочитим депутацијама. И при тој свечаности стајала је на страни упарађена многа војска, пешаци и коњица.

И тако је данас цео дан од раног јутра до вечера проведен, једна свечаност за другом, је текла, ал што је најглавније а и врло важно, да је при тако огромној великој светини било не само реда, него и ванредно тихог мира како по улицама и јавним местима кафанским, тако и по самим приватним кућама, да се ни једним јединим циком или веселим подвиком ни за један часак само није повредио онај тужно-свечани расположејај, који се на свакоме лику у смерној благодати опазити могао.

*

После опште видовданске погружености, сходне ономе дану чемерноме, данас је на појутарје освануо Крушевац окићен веселим народним тробојницама, које се на свима кућама лепшају, а гомиле народа у свечаном руву ходају на све стране по граду Крушевцу, спремајући се да обаве данас још једну врло важну свечаност:

полагање темеља другој новој фабрици за грађење барута на реци Расини. Ова река тече близу Крушевца по сахата вожње на коли, и преко ње се прелази једним дрвеним мостом, те се долази наскоро тамо на оно место, које је већ означено за ову нову фабрику. По сачињеном предрачуну, ова ће фабрика државу стати 500 хиљада дуката у свему са оним многим и скупоценим машинама, које ће се за ову фабрику набавити.

На издубљеном и лепо израђеном белом темељном камену, у који ће доћи краљева повеља са врло патриотском садржином, што је народу прво јавно прочитана, долази једна масивно саливена метална плоча од турскога топа бр. 40. којега је српска војска уз многе остале 1878. год. при заузећу Ниша заробила.

Уз грување топова и плотуна пушака од војске, која је у близини за то поређана била, млади краљ обавио је свечани чин полагања, закуцав сребрним чекићем све оне клинце, који су металну плочу за камен утврдили за све векове. После тога краљ се опет на своје место под сеницу повратио, где је послужен био по народном обичају слатким и ладном, врло добром водом, чиме смо и ми сви за њим послужени били и за тим се кренуо натраг у Крушевац, праћен стотинама кола од своје свите и осталог народа.

Још ми ваља напоменути од силних венаца један, који свакоме највећма у очи пасти мора, а то је колосално велики венац од лавровог лишћа и на сваком листу пришивена је по једна карта, на којој је исписано не само име дотичног прилагача, него и поздрав у најлепшем изразу. Тај ванредни венац послали су наша браћа Чеси из Прага, а на тробојним тракама свиленим, које су опточене богато златним ројтама стоји ово: „Чески народ 1389 † 27/6 1889. из пепела новој величини“ на ческом језеку. Неки који су бројали оне силне картице веле да их има 2000 комада, и то су оне карте које ческа школска Матица продаје народу по 10 новч. комад, те са добити од њих издржава своје народне школе.

СА ГРОБА ЦАРИЦЕ МИЛИЦЕ.

Један сахат хода од варошице Трете ника лежи међу брдима као у неком склопу од планина, манастир Љубостиње, за дужбина царице Милице. Пут у манастир води преко многих потота, на којима су намештени дрвени мостови. Баш пред сами манастир саграђена је велика и лепа механа, која би могла поднети и у вароши. При самом улазу у манастир био је на првој капији за дочек краљев спремљен и зеленилом окружен овај поздрав:

„Добро нам дошао српска зенице
Ка задужбини царице — Милице.“

На путу своме у Краљево (пре Карановац), где ће се близу тога 20. јуна о. г. свечано обавити миропомазање младога краља Александра I. у седмовратној Жичи, имао је по програму и овде, у задужбину царице-Милице, да сврне краљ Александар и да се помоли Богу за покој душе последње царице српске.

Било је 11 сати пре подне у недељу 18. јуна о. г. кад је краљ стигао овамо. Народ се већ пре тога у великој маси слегао био и очекивао на краља. Краљ је дошао са целом својом свитом и одмах се одпочела служба, коју је служио митрополит Михајло, владика Јероним и много друго свештенство, спомињући на јектенијама и при возгласима речи: „о жеже простити свакому вољному и невољному согрешенију усонишју твоју царицу Милицу,“ и на завршетку службе прочитала се молитва и на самом гробу Миличином и по том положена три венца, један врло леп и скупоцеп лаворов венац од чистог ливеног сребра са овим златним натписом: „За спомен о тужној светковини косовској блаженој сени српске царице Милице 15 јуна 1889. београдско женско друштво.“ Друга два венца беху од свежег мирисавог цвећа.

После ове побожне и лепе свечаности, отишао је млади краљ са целом свитом у манастирске просторије на мали одмор и на ручак, који је ту за њега спремљен а ја сам отишао, да разгледам манастир споља и изнутра са његовом околином па да вам јавим, што је вредније и лепше

из ове свете задужбине наше славне царице Милице.

Кад уђеш у оделиту црквену паперту на левој страни уза сам зид, стоји каменита гробница царице Милице — која је обележена и као заклопцем правим од белог камена исеченим — са каменим гробом једноставно. Њезино тело борави испод те гомиле камења на дну цркве. На десној страни у таком истом облику каменит је гроб Деснота Стевана, за којег се не може тврдо јамчити, да му је баш и тело овде, али народ верује у његов гроб. За царицу Милицу зна се јамачно, што и сви историчари наши потврђују, да је сахрањена овде у својој задужбини, као што је, напред у самој цркви овде на десној страни сахрањен син Угљешин, на чијем гробу стоји у белом камену урезан и са свим добро сачуван овај натпис: „А се (значи ево овде) лежи Стефана кесара Угљеше син“, што је славенским писменима изрезано.

Иначе других гробова више нема у овој цркви, која је већа но што је црква Лазарица у Крушевцу и у многеме је оној налична и зидана је као и она од тесаног белог камена са по три реда цигаља између сваког реда камена, али те цигље још су тврђе од камена, које су пробали, па нису могли да ни мрве од њих одвале ударом сикирице. По шарама, од камена изрезаним на свима прозорима и по осталим многим сличностима цркви Лазарици, види се, да су обе ове цркве једна за другом наскоро грађене, и да их је обе градио један исти мајстор, Раде неимаре, који је за време кнез-Лазарево многе задужбине његове поградио, сведочи и данас у овој Љубостињској богомољи на средњи врати, која из паперте у саму цркву воде и где је на прагу истих врата у беломе камену као вратнику читко и јасно изрезан натпис: „*Промајстор Раде Боровић*“, који је у нашим народним песмама из онога времена познат као Раде неимаре. Све то имао је љубав да ми покаже г. Венијамин Архимандрит и управитељ тога манастира, који је као такав данас и краља добродошлицом по-

здравио. Како у папери, (претпрати) тако и цркви самој има неких најстаријих живописних остатака, сада врло бледих и тамних, за које веле, да су од постанка цркве, а све остало замазано је и окречено, јер су Турци после пропасте српске и тај манастир до кубета порушили, што је доцније дозидано у свему по првобитној изради, те се данас и не познаје тај пакнадни крпез.

Љубостиња слави Успеније богородице и онда се овде многи народ на славу искупи.

Пред црквом на близу има једна врло висока кула, нешто мало виша и од саме цркве. На врху те куле стоји звоник, али кула је као град јако зидана од скоро два метра јаким каменитим зидом, на четири боја, на које воде прво камене степенице, а на друга три боја воде троје дрвених степеница и на сваком боју има на све четир стране прозори, кроз које су се зар негда српски калуђери у кули затворени ватром из пушака од Турака бранили, што се види и на недогледно дугачком и широком јаком каменитом зиду од $1\frac{1}{2}$ метра дебелом, којим је цео манастир са свима многобројним зградама високо ограђен и по њему у једнаком одстојању пробијене рупе за обрану.

У ладњаку испод самога манастира ручасмо печене јагњетине па седосмо на кола за пут у Краљево, но кад бесмо на половици пута, свратисмо $1\frac{1}{2}$ сахата у страну у чувену бању Врнце, крај села истога имена, која лежи у дивноме природноме положају, каквих још нема много у прекрасним природним положајима богатој Србији. Ова је бања знаменита са својих лековитих минералних вода, топле 28 R. гр. која извире и кључа у нарочитом базену у који болесници улазе и ту по наредби лекаревој купају се и мало ладније, која се пије и са вином. Она лечи унутрашње болести, нарочито катару у стоману, слабости на плућима, слезини и т. д. за које је показала до јако ванредно велики успех, те је постала тако чувена, да се већ око ње почињу градити и летњиковци и станови за болеснике у великом обиму, а дижу се и при-

ватни домови за своје и своје породице лично уживање.

Бања има и врло велику и лепо саграђену гостионицу са тако пространим курсалоном за госте, какав се обично виђа у великим европским бањама, уз коју има приличан број соба са свима удобностима за госте. Власник те гостионице Србин је Коста Р. Петровић, који је у њу велику своту новца уложио, да само што боље унапреди и свету позна ову бању, која по својој минералној води, као главном услову за здравље болесника, спада међу прве бање тих минералних и њојзи сличних састојака у најчувенијим бањама.

Врнце окружавају старе зелене шуме, већином јела, буква, клен на којем расту она црна зрна, којима се каде собе, а како прија здрављу шетња по таким шумама, знају добро сви, који су мимо своје рођене земље ово неоцењиво благо за своје порушено здравље по туђим земљама тражили. Подижимо и помажимо своја рођена лековита врела, која нам је бог дао да са њима будемо дични и напредни.

У шумама више Врнаца има 5—6 стругара које секу дивне чамове даске, што се у грдним гомилама крај пута у Краљево наслагане видети могу, а има не само разноврсна добра камена, него сад скоро ваишли су мајдан врло красног белот мрамора, који је мајдан својина намеаника Белимарковића, који баш сада довршује свој господствени летњиковац са двокрилним кулама, које ће бити накићене тим углачаним и као кристал светлим и чистим српским белим мрамором.

Путовати крај ових непрестано брдовитих шума, које не само да као мелем на твоје здравље утичу, него се још окрепи твој поглед на ове силне врхове високих главица, које као да се једна из друге измотавају, дајући тиме онај чаробан изглед, што ти особитом милином душу заноси и срце весели.

Оваки вилистанских предела и романтичних положаја тешко је у свету наћи, пити би се икад уморио ходајући овом рајске красоте испуњеном градином. И ко једном овуда мине, вазда ће се радосно и мило сећати оних силних пријатних утисака, који су му се у души и срцу роји-

ли, витлајући за овим брдима, које никад стићи, ни на њих изићи.

Ја сам данас цео дан путовао од 6 сахата ујутру (сврћући 3 сахата у Љубостињу и 2 сахата у Врнце) стигосмо у 8 сахата у Краљево, где сам ома сео и

Вама овај опис написао за 4 сахата без да сам перо из руке пустио и одморио се од пута, а то је најбољи знак, колико се човек на овоме путу окрепи.

Сад лаку ноћ. Поноћ је превалила.

А. П—вић.

Д О П И С И.

Раваница, на Видов-дан 1889.

Занимаће за цело и наше Сркиње, које нису могле да дођу на овогодишњу раваничку славу, да чују, како је прославио 500 годишњу успомену косовску наш народ на гробу мученика кнеза Лазара, па сам рада да им изнесем слику ове тужне ал и величанствене слике бар у најкрупнијим потезовима.

Да вам је, драге сестре, тек један поглед био овде, да видите, како се примиче Србадија са свију страна у свечано руво раваничкој задужбини, и како хити, да уграби места што ближе кивоту св. мученика кнеза Лазара; да сте чуле онај жубор, што је настао при састанку родова и познаника и да сте видели оно дивно шаренило разног одела народног, што се слегао по оној кбси раваничкој, а вама би, па и ако вам је старост ил други терет оборио младићку машту, ипак морало срце заиграти и душа потрести од оне милине, која се у души српској рађа, кад види, да нас ни петвековна мука и тлачење није скинула са лица земље и да смо доживели да у догледу лепше зоре народне славимо 500 годишњу успомену своје славе и величине, којом се и највећи народи онога времена нису више почитити могли.

У очи видова дне држано је бденије а на сам Видов дан већ на прво звоно врвео је побожан свет на св. литургију, коју је служио саборно архимандрит хоповски г. Евлогије Кузмановић са шест других јеромонаха. На јектенија одговарало је румско певачко друштво под управом свога ликовође г. А. Дозеле.

После св литургије разредио се свет у мање гомилице по шумици раваничкој да се прихвати мало јелом. Шта је ко донео, то је изнео, а домаћице се надме-

тале, која ће више и лепше сладити гостима свој закусак.

Око 4 сата после подне искупио се на позив родољубивог председника румског одбора г. А. Ђуричића сав присутан свет у порту пред улазом у св. цркву, те ту отпоји у славу погинулим јунацима на Косову посмртне песме: „Со свјатими у покој“ и „Вјечнаја памјат“. Народ је је ове побожне песме у више пута понављао и после сваке песме узвикивао: „Слава косовским јунацима!“ Ово је тако свечан приказ био, да је многим измамио топлу сузу благодарности оним јунацима, који су крв и живот свој пришли на жртву за крст часни и слободу златну.

После овог свечаног чина ушао је свет у цркву и целивао св. мошти великомученика Лазара. За овим је на једном вису у манастирској башти отпевало румско пев. друштво „Косовску химну“ и по том „опроштајну несму“, које су у прошлом броју овога листа штампане и које су од присутних одушевљењем пропраћене и онда се свет већ почео да спрема својим кућама, пун задовољства и светог блаженства, што је одужио дуг својим славним и великим предцима бар онако како је могао, кад му није дозвољено онако како је хтео.

Могло је бити 5 до 6 хиљада душа на овој светковини, а да је било дозвољено свима и свакоме, било би се искупило, за цело, и 20.000 душа.

Заборавила сам напоменути, да је румско певачко друштво уз суделовање вуковарског певачког друштва приредило у Руми у очи Видов-дана концерат, који истина није по изложеном програму изведен, ал је ипак довршен на славу и дику приређивачима и певачима, и успомени оних јунака, коме је намењена била ова слава.

Маруја.

Будимпешта 30-ог маја 1889.

Седми дан овог месеца од великог значаја беше за женскиње у Енглеској. Седмог маја, престолонаследница енглеска, Princess of Wales положила је темељ великом једном здању, једној болници за женскиње (Hospital for women in Euston-road) у Лондону. У тој болници ће само женски доктори ординирати и биће са болницом уједно скопчана школа за женске приправнике медицинске. Кад се узме, да је пре само петнаест година Mrs. Garrett Anderson sag medicinae Doctor у „Times“ писала проглас са позивом на све оне Енглескиње, које штудирати желе, да иду у стране земље, да се не дају одвратити од њихове лепе и узвишене цели зато, што их у њиховој земљи гоне, и све прилике за научно напредовање уклањају, тако рећи забрањују. Једном професору, који даваше женским ђацима приватно предавања претише са отпustom ако предавања та не укине. Енглеска преса и лекари у оно доба дигоше читаву хајку против женских ђака у опште а нарочито против оних, који се медицини одати хтедохе. Кад су једну женскињу, која је свој докторат на страни положила била, наместили као спомоћника у „Bristol women's and children's Hospital“, тад су у један пар сви доктори тог завода на своја звања зафалили са приметбом, да са женским колегом неће да раде.

Кад се то све узме у обзир, онда се

морамо дивити напретку, који пока ује женско питање у том кратком добу од петнаест година. Први јавно припознан женски доктор у Енглеској „Mrs. Elisabeth Blackwell, M. D.“ Започела је своје штудије пре 40 година и са неисказаном сталношћу је за својом цели ишла и исту постигла. Небројеним непогодама и препрекама имала је да се бори, може се казати, да је за остварање идеје своје, снагу целог свог живота уложила; заиста, диван моралан успех за њежне, попустљиве, такве борбе не вичне способности женског карактера. Можемо си представити са каковим осећајима она тој светковини 7-ог маја присутоваше у кругу сурадница својих. Ако су јој се груди у поноситом заносу дизале заслужила је у пуној мери то дивно осећање, које само онај осећати може, који са успета врхунца, на дугачак, трудан својим знојем орошен пут натраг гледи.

При тој светковини биле су и Mrs. Garrett Anderson, M. D., Mrs. Hoggan, M. D. и Mrs. Scharlieb, M. D. (прва женскиња, која је на лондонском свеучилишту за доктора промовисана, и том приликом награду првог реда добила), све првакиње у борби за женско питање, које ево данас више није питање, него једна оживотворена идеја, којој право опстанка више не одриче, тако рећи, ни једна културна држава старог и новог света.

* *

СЛИКЕ О ВАСПИТАЊУ.

НАПИСАО ДР. Е. ХАУФЕ. ПРЕВЕО Ј. КНЕЖЕВИЋ.

Нико сте добро васпатили дете своје, оно вас неће никад заборавити; сећаће се увек с благодарношћу матере своје. Никад, ни једно дете није заборавило своју матер, која га је одгојила како треба. На бреговима тамног дечијег доба, на које се свагда обазиремо и своју пажњу обраћамо, стоје матере, као светило, оне нам показују пут у живот. „Жене, будиште праве машере својој деци!“ рече Жан Пол.

Да видимо, како Французи, тај класични народ, изображава свој подмладак.

У Француској се још ни сада не може да види прави начин васпитавања. За то је нужно, да се обазремо мало на њихову историју и то од Луја XIV. и да помотримо, како се од то доба, па све до пропасти апсолутизма, мењао француски језик, осећаји, мисли и по том сам живот; како се све мењало особито за време енциклопедиста. Из писања Русоа и Волшера могло се видети, како је онда питање о

образовању млађег нараштаја често запо- стављано; а опет како се за време гра- ђанског покрета многи људи, који се ба- више политичним питањима, често старали за наставу и образовање млађег нара- штаја; а што је реформација створила, то је опет револуција уништила и спречила. Страначке распре, борба државе са цр- квом, цркве са школом, протеривање и обарање разних владајућих странака — све је то, мање више, сметало правом ва- спитном раду.

Сада у Француској провејава дух ре- формације, јер се република бори против конзерватизма. Данашње многе сеоске шко- ле својим лабораторијама, библиотекама и другим справама за наставу скоро да пре- тичу и саме гимназије немачке. На све се стране по великим варошима држе попу- ларно-научна предавања, па и више школе су сваком и свакој отворене и то беспла- тно. Изражавање није више својина изве- сног дела људи, данас може и сам слепец да уђе у грдне дворане, у којима се дели идеал најновијег времена: наука.

Слободна црква, слободна школа и бес- платна настава, то су три добити у нај- новије време у Француској.

Год. 1879. држава је дала преко 64 милијуна на народне школе, а данас је тај број нарастао на више од 100 милијуна. И још би се могло навести грдних цифра, које нам сведоче, да Француска не жали грдне материјалне жртве за науку и образовање.

Па ипак, поред свег напретка у нау- кама, није достигнута жељена мета. Павле Берт, велики пријатељ напретка, тражи: да се обнови дух школе, да се пробуђује фантазија, да се оплемењује срце.

По где је извор оваком образовању? — У добрим матерама. А често се спо- миње, како Француска нема *матера*. Фран- цуске матере болују, оне су сувише ње- жне и слабог духа. Многе су и лакоумне, јер своје дете предају у наручја какове „боне“, или га шаљу у страну и непо- знату земљу без обзира на његову фи- зичну снагу и веселе су, кад не морају слушати вику детета! — Истина да има изузетака, али ћемо се држати правила.

Мати ужива да преспава лепо јутро,

или да у меким душецима прелистава ка- кав започет роман. Синчић Карло је оти- шао у школу; но пре тога се врљао са „боном“, док му није дала масла или меда више, но што мати обично даје. Често дође сасвим у ноћ, па прича о школи, а особито како га је учитељ похвалио. Тата и мати су сретни — пресретни, па му обећавају поклону. Мати прва испуни своје обећање, па би се и проходала са Кар- лом, ако ју само не сиречи каква забава. Карло је код куће сам, цуња на све стра- не, преврће и гледа свакојаке слике, чита поједине делове из отвореног романа, сви- ра на гласовиру — нико не пази на њега, а он ради шта оће. Мати и отац не знају за ово, па и кад би чули, то би било за њих невероватно! Карло је анђео, он је предмет хвале, он је почетак и свршетак сваког разговора у друштву. После га дају у интернат, у ком многи наставни- ци — из принципа — децу карају, али се слабо лађају правога посла.

На булевару каквом видећеш тату са три синчића! Сва три носе одличија. „За- писта смешно!“ повикаћемо. — О, тата је витез почасне легије, а синчићи се ките срећом очином! После ћеш чути: „Моја вам Марија зна енглески, а тек ако је две недеље у пансионату!“ вели мати, а Ма- рија нити зна читати, ни писати, а нај- мање говорити.

Крв је у Француза сувише ватрена, а у животу врло мало озбиљности. Фран- цузи пуштају, да им деца врло рано по- чињу уживати, а у школу их дају или врло рано или доцкан. Француско дете мрзи кућевни мир, јер је више ван поро- дице. Француска су деца рано стара, а доцкан су разумна; играју се мало или нимало. У униформи и с оружјем врло радо гимнастишу, али се иначе слабо бри- ну за развијтак снаге свога тела, јер им то изгледа сувише детињасто. Лепота те- ла, сјај и спољашња углађеност сасвим су им за срце прирасла. Много негују друштвен живот, али слабо породичан; но има ипак нешто, што их краси: урође- на им је љубав за слободу и отаџбину.

Слобода и љубав према отаџбини, то је највећи украс за старо и младо, то су најсвежији листови француских врлина —

па за то би требало и остале народности да негују те врлине на својој деци.

Покрај ове лепе врлине краси француске жене и девојке питомост и добро срце. Француска ће имати у будуће бољи и

већи број матера, него што сада има; будућност француска ће бити боља, јер се све више држи бољих и напреднијих начела васпитања и образовања

НА ЦАРСКОМ ДВОРУ У ПЕТРОГРАДУ.

Гласовити једноруки уметник на гласовиру, знаменит композитор и песник мађарски гроф *Геза Зичи* на позив цара руског и царице приредио је у корист руског црвеног крста концерт у двору царском у Петрограду. О том свом концерту држао је пре неки дан предавање у „Кишфалудијевом друштву.“ По том јако занимљивом предавању доносимо опис тога концерта у главнијим потезима.

„Кад сам стигао у царски двор — вели Зичи — примио ме кнез Гагарин, главни дворски маршал. На узвишеном месту смештени су били царски дворски свирачи, њих сто двадесет и четир на броју. Имали су на себи црвено, богато златом извезено одело, широке плаве чакшире, и високе светле чизме.

Чим ме је опазио пуковник гроф Штакелберг, управитељ царског дворског свирачког збора, приступи ми и замоли ме у име царево, да после концерта отсвирам што на гласовиру.

— Господине грофе — одговорим му — то је немогуће. Кад ја сахат и по управљам оркестром, рука ми се тако умори, да нисам у стању свирати на гласовиру.

— А ви свирајте пре концерта, али свакако учините по вољи цару, који вам је велики пријатељ.

— На сред дворане стајао је гласовир. Ја седнем почнем пробати и нађем, да је добро удеиен, а то је на дворовима изнимка као и искрена реч.

— Учинићу по вољи цару — одговорим грофу Штакелбергу и дадем знак свирачком збору да буде справан.

На једно десетак корачаја од оркестра биле су смештене наслоњаче од љубичасте свиле и на свакој је био текст од нота пева „Повесница града“ за који сам музику написао.

Отворе се двокрилна врата и у дворану уђе царица у свиленој хаљини љубичасте боје. За њом су ишла деца јој, за тим велике кнегиње и велики кнезови и на послетку цар.

Кад ме царица опази, пође к мени. Ја јој похитам у сусрет и дубоко се поклоним. Царица ми пружи руку и зашта ме шта ћу свирати на гласовиру.

Ја јој напоменем неколико комада, које сам наумио отсвирати.

Она беше задовољна и само ме још замоли, да не напрежем руку своју, која ће и тако много посла имати с оркестром.

У том тренутку приступи ми цар и пријатељски ми стиште руку.

— Од кад се не видесмо, много се што шта догодило, што нас је тугом испунило, — рече гласом пуним саучешћа. За цело нема човека на свету, који не би делио тугу вашег владоца.

После тога замоли ме, да отсвирам што на гласовиру.

Кад сам свршио свирање, кнез Оболенски прикаже ме великим кнегињама руским и црногорским кнегињама *Стани и Милици*.

За мало замоли ме цар, да отпочнем концерт с оркестром

Не беше свакидашња појава, када је оркестар на миг моје палице почео свирати пред силним царем руским.

Композиција моја допала се. Тапшање биваше све јаче и јаче.

После седмог одељка, дао сам свирачима одмора од десет тренутака.

За то време опет ми је приступио цар и разговарао се са мном тако љубазно и пријатељски, да сам заборавио, да се са мном разговара силни и моћни цар велике Русије.

— Ваше Величанство — рекох ја — показује толико знања у музичкој умет-

ности, да ми се све некако чини, да би Ваше Величанство знало управљати оркестром. Опростите, Ваше Величанство, што се у судих то рећи.

Цар се насмеја слатко, од срца.

— Да имам времена, не велим да не би то радо и весело учинио. Ја јако радо имам музику.

Опет узмем палицу у руку и оркестар отсвира и свршетак моје композиције и на моје задовољство, и на потпуно задовољство светлог збора слушалачког.

Цар ми се топло захвали на труду и питао ме, да ли сам био задовољан с оркестром?

На мој одговор, да је оркестар изврстан и да му ваља пара тражити, цар се насмеши, приступи оркестру и похвали га.

Граф Штакелберг и свирачи мал'те нису искочили из коже од радости на ту похвалу царевице.

За тим опет ми приступи цар и позове ме на закусак.

У дворани, у којој беше читава шума од палмовог дрвећа, очекиваху нас постављени столови.

Ту сам представљен био и престолонаследнику.

То вам је леп, повисок човек, пријатан и мио у разговору, а доброта му провирује из говора и сваког му покрета.

Јако наличи на нашег сувише рано преминулог краљевића Рудолфа.

Велике кнегиње лене су све по реду,

ал' међу њима је најумиљатија и најумнија великог кнеза Владимира жена.

Царица је тако милостива била да ми је за спомен дала слике своје деце.

Цар је био ванредно добар домаћин. Весело је пушио своје цигарете, и сваки час ме нудио, да пијем и да једем.

— Поткрепите се, знам да сте уморни.

Кад је видео како ја из малих чашица пијем морсалско вино, рече ми шалећи се:

— Ви нисте прави музичар! За тако велик посао, што га сад свршисте, малена је та чашица. . .

И царица ме је више пута ословила. У опште и цар и царица љубазном снисходљивошћу и пријатељским предусретањем својим тако ме задужише, да ће ми тренутци, пробављењи на рускоме двору, остати у најлепшој у вечитој успомени.

При расстанку рече ми царица:

— Жалим, јако жалим, што ћете из Петрограда понети тужну успомену. Чисто се бојим, да ћете пожалити, што сте амо долазили.

Никад нећу заборавити глас, којим је царица изговорила те речи.

Ја сам био јако узбуђен, и само сам толико могао одговорити, да лакше можемо сносити и највећу тугу, кад нас теши најплеменитија и најбоља жена на свету.

Царица ми пружи руку и погледавши ме мило својим очима дивне лепоте, рече ми умиљатим гласом:

— До виђења, дакле, на јесен!

Т. „Бр.“

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Новосадска и панчевачка срп. виша девојачка школа већ су довршиле своју 1838/9. школ. годину и управе су издале своје јавне извештаје о овим двома нашим вишим девојач. школама из којих се опажа напредак у једном и другом заводу како у погледу успеха и рада школског, тако и у погледу одзива родитељског, јер и један и други завод показује већи број ученица него све пређашње године. У Панчеву

је само 1880/1. школ. године био већи број у 4. ученице, од ове школ. године; а у новосадској је ове школ. године највећа број достигнут. — У Панчеву је било ове године уписано 88 редовне и 2 приватне, свега 90, а у новосадској 95 редовних и 14 приватних, свега 109 ученица. У панчевачкој је изостало у течају године 8, а у новосадској 10 ученица. За прелаз у старији разред оспособљено је у Панчеву 72, а у Нов. Саду 81. У једном и другом месту

била је само по 1 Несрпкиња, а остале су све Српкиње правосл. вере. Панчево је имало 17 страних девојчица, а Нови Сад 44.

И фондови ових школа лепо напредују. Панчевачки износи од прилике 53.679 ф. 06 н. а Новосадски близу 22.000 фор. авр.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Патентирана машина за прање. Србин г. Никола Јовановић мајстратски књиговођа у Панчеву изумео је једну машину за прање рубља, која је лане добила од владе угарске патент и од то доба се продаје. Г. Никола Јовановић био је тако добар, па је и нама на углед и на пробу послао такве две машине и ми смо по опису његовом учинили пробу и уверили смо се, да постоје они пробитци, који говоре у прилог ове машине, те сад без зазорно можемо ју препоручити нашим домаћицама. Користи, које се постизавају употребом ове машине, састоје се у великој уштеди материјала за прање; ван тога рубље се њоме пере и брже и боље, но што то бива обичним начином. Због своје унутрашње изврсне конструкције рубље се при прању не дере, те је машина и у том, као и у сваком погледу боља и јефтинија од свију до сада пронађених машина за прање рубља; уз то се ова машина даје веома лако обртати тако, да је може дете од 12—14 година цео дан окрећати, а да се знатно не замори. — *Учештво при прању рубља.* Као што се то ради код обичног прања, ваља и овде рубље на дан раније потопити и за време потапања прљава места на рубљу спрвати, а за тим неоцеђено рубље у шафољ бацити. Кад је све то готово, онда се рубље цеди руком или машином за цеђење (Auswindmaschine). Тако изцеђено рубље треба растрести, за тим насапунити сва места на рубљу, која су још прљава и сложити рубље у шафољ, па га затим прелити хладним цеђом толико, колико да не остане рубље суво и оставити га да преноћи. У јутру ваља извадити из шафоља неоцеђено рубље и сложити одатле у добош машине 12—14 мушких кошуља, или количину другог рубља, која одговара означеном броју мушких кошуља. Овој количини рубља ваља додати 1 кашику изтрвеног сапуна и прелити га са 14 литри топлотог цеђа, за тим машину затворити и умерено је окретати 20 минута. По истоку тог времена рубље исцедити, а за време цеђења воду пропустити кроз сла-

вину, која се налази доле на машини. За тим се сложи рубље по ново у машину, дода му се горња мера сапуна и прелије се опет са истом количином цеђа, који пак сада треба да је толији но што беше онај у првој води и поново машину окретати 15 минута. Пошто је рубље исцеђено, сложити га и по трећи пут у машину и прелити га горе означеном количином кључане сапунице (без цеђа и сапуна) и обртати машину 10 минута. За тим опет исцедити рубље, но пре тога пропустити врелу воду кроз славину и метути рубље у хладну воду, да се сапун извуче, чиме је и прање све до испирања рубља довршено. — Ваљак се привеже (запрофуге) за дашчицу, што стаји исправно и узвишено уз добош од машине где је рубље топле, па се тако парче по парче рубља извлачи из добоша и цедилом тим цеди.

Овака машина заједно са ваљцима за цеђење рубља стаје фор. 68.—
Без ваљака пак „ 50.—

Добити се може код изумача или код уредника овог листа.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Који пију млеко препоручује се, да не пију много и нагло јер кад се млеко пије нагло и у већој количини, њега она киселина у стомаку претвори у тврду масу, у неко сиршће, кроз које после тешко продиру други сокови у стомаку, те се тешко сварује. Особито ваља да се чувају тога деца и људи са slabим стомацима. Млеко треба да се пије полако и по мало, а најбоље ваља га узимати с лебом и кашиком.

Неспавање јако уди човеку, а долази углавном од нечистог ваздуха у спаваћој соби, од претовареног стомака, неправилног лежања и душевног каквог немира. Ако би наишао на кога овај немир и неспавање, може се опростити, ако рано рани и телесним радом па и другим кретањем своје тело умерено креће, умерено једе и пије, ако не пије пића, која драже крв и живце, ако се јутром и вечером купа и тело добро изтре; кад лежи на слами, или модрочима од коњске струње и умерено високо подглавље узме, поред отвореног прозора ил у чистом ваздуху спава. Многи се помажу и с тим, што пре спавања умотавају тело у влажним обложима.

Вруће јело. Сва јела и пића, која се морају „пирити“ и хладити кад се узимају, узимају се као лагани, али сигурну отров, који

пре а после своје зле последице измами. Од врућа јела и пића скува се и отуши она кожа у стомаку, што омотава стомак изнутра, омлитави и постане тако неспособна за свој рад. као год што шкоди вруће јело и пиће исто тако је опасно узимање леда, хладна пива, сладоледа и т. д. на загрејан стомак. Умереност је свуда најбоља, па тако и овде у јелу и пићу. Нит је пробитачно узимати сувише врућа, нит сувише хладна јела и пића, јер је дно и друго шкоди и убија здравље човечије.

Кад треба пити за време јела или после јела? Многи су лекари у томе разног мишљења, а и искуство говори час за једну час за другу страну, јер једнима долази жеђ за време јела, а другима после јела; али је доказана истина, да хладна пића при јаким и тешким јелима подижу и убрзавају ватру у стомаку, док опет код слабих, више водених јела варење отештавају, пошто ону бистру храну још више разбију и разблаже па стомак и сувише отешта. Отуда следује, да не треба пити много за време јела или одмах за јелом, јер хладна и млога вода слаби варење у стомаку, пошто она и сувише разблажује сок у стомаку, расхлађује ону кожицу, што даје сокове те задржава тим правилно растварање јела. Кад процес варења прође тако после 2 до 3 сата, онда се вода с успехом може пити, јер утишава жеђ, која се и сама појављује. Највише пак шкоди хладно пиће за време или одмах после каквог масног јела, јер маст се од тога смрзне у стомаку, па се одваја од осталог јела и као лакша маса плива на висини, те ствара и проузрокује болове и притиске. Познато је, да и они лекари не допуштају, да се пије за време јела или одмах за јелом, који се баве са тако званим лечењем да се измршави.

Промена места за болесника. Болесници, који дуже болују, вољу да мењају место и чисто оживе, кад их преместите у другу собу или у други кревет. Што чешћа и већа промена све боље и милије за њих. На стање здравља и на расположење болесника има то знатна уплива; а то има свога значаја и у томе, што се она соба и оне креветске аљине, у којима је болесник лежар, могу мало изветрити и сунчати. Но кад се то мења, онда ваља и кревет да је другчије окренут, да светлост с друге стране допире, да болесник дође с противне стране окренут дувару, па и глава да му дође окренута на другу страну. Све нека је противно од оног, што је било. Ако су прилике

таке, да не може болесник доћи у другу собу, а оно нека се бар креветом промена чини ма и у једној соби било.

Те промене могу толико да упливишу на болесника, да га и пре подигну и опораве, јер болесник на једном месту хоће некако да зарђа, дотужи му оно једно те једно, па често почне да очајава, јер нема промене, те мисли све на своју бољу; а овако одмах му изиђу пред очи други предмети, те га почну занимати и он престане мислити само на себе. Већ та околност може да утиче на болесника врло повољно, а да не рачунамо ту и то, што дође промена ваздуха, што му се олакша лежање и на другу страну.

Кад се опечеш. Направи тесто од овсеог (зобног) брашна и неслане чисте свињске масти, растри на крпу и метни на оно испечено место. То ће учинити да се неће мехури дизати, утишаће болове и брзо ће рана зарастити.

Беланце као лек. Кад се посечеш, нема бољег средства да се бол утиша од беланцета. То је у толико боље, што свака кућа и у свако доба има при руци јаја, па чим се догоди у кући коме несрећа, може одмах разбити једно јаје и рану залити беланцетом. То не да, да рана у додир с ваздухом пређе у запалење, јер беланце се брзо суши и затвори сваки приступ ваздуха.

Исто тако помаже јаје и против срдобоље (пролива), кад се на једанцут прогута живо јаје ошећерисано или без овога; оно и разблажи ватру у стомаку и у цревима. Два до три жива јајета на дан довољна су при обичним случајевима. То не служи само за лек, него и за храну, па болесник ће у толико пре оздравити и подићи се.

Р А З Н О.

Гђа Јелисавета Хаџић рођ. Симоновића из Ирига поклонила је јазачкој срп. православној цркви скупоцени и врло леп *полијелеј*, Живела!

Краљичин поклон Њ. В. *Краљица Нашалија* поклонила је за видовданску прославу крушевачкој цркви један бео *налоњски застирач*, који је она сама својом руком извезла. Застирач је од ванредно fine беле свиле, по коме су извезена златна слова, која казују, чији је то поклон. Тај краљичин поклон и то њено нежно сећање врло је пријатно дирнуло све, који су били присутни у тој цркви о косовској светковини.

Краљев поклон. *Н. В. Краљ Александар I.* приликом свога бављења у манастиру Љубостињи, задужбини царице Милице, поконио је манастиру златан крст с натписом: „Александар I. по милости Божијој и вољи народној Краљ Србије манастиру Љубостињи за спомен петстогодишњице 15. јуна 1888. год.“

Н. В. краљ Александар је наручио код београдског златара два друга златна крета, који су били изложени неколико дана у Паризу ради своје уметничке израде, те је један од тих крстова даривао цркви у Жичи, кад је миропомазан, а други је послао цркви Раваници у Срему, где почивају кости св. кнеза Лазара. Овај се крст, како чујемо, предао игуману раваничком тек после видовдана у субољу.

Видовданска прослава. Наш је народ у свима крајевима, осим, Бачке и архиђеџезе — где није била дозвољена служба Божија св. кнезу Лазару, — прославио ове године о видову дну петстогодишњу успомену на тужно Косово и помолио се Богу за покој душе нашим погинулим узор јунацима. Србија је успоменом на то миропомазала у Жичи младога краља Александра Првог. Покрај све забране и сметње искупило се у Раваници ипак око 5000 душа на тај дан, који су одстојали службу Божију и целивали мученичко тело кнеза Лазара па за тим однојали погинулим јунацима у трипут „со свјатими у покој“ и „вјечнаја памјат.“ У очи тога дана приређена је „беседа“ у Руми. На одар мученика св. кнеза Лазара положиле су извојих прилога неколицина Српкиња из Новог Сада венац од свежег пвећа и тракама са сходним натписом.

Видовданска свечаност и 500-годишњица косовским јунацима приређена је и свечаним начином прослављена не само у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, у Банату, Срем, Раваници, него и у страним државама и међу осталим Словенима. Тако је прослављен тај дан у Русији од „словенског добротворног друштва“; од „Југославенске Академије знаности и уметности“ у Загребу. Чешки „Народни листи“ и други па и словачки „Велеград“ изишли су у свечаном виду и посветили овој прослави уводне чланке. Она је прослављена и у Паризу, и у Берлину, и у Минхену, па и Акропол и главне улице у Атини, били су тога дана окићене црним заставама, а у црквама су чињени парастоси српским неумрлим јунацима, који падоше на Косову.

Споменик косовским јунацима. У престоници кнеза Лазара, у Крушевцу, подиће народ српски величанствен споменик косовским јунацима. Темељ је зготовљен и у тај темељ положен је запис који овако гласи: „† Во имја Отца и Сина и Свјатаго Духа, Амин! Овде у Крушевцу, негдашњој престоници Цара Лазара. На видов-дан петнаестог јуна, године од рођења Христа Спаситеља тисућу осам стотина осамдесет девете. На дан, кад се навршује пет стотина година од пропасти српскога царства на Косову. По милости Божијој и вољи народној краљ Србије Александар Први у присуству Својих Намесника, Владе, Архијереја, престивника државних власти, народа, свештенства и војске. Положи темељ овоме Споменику народне захвалности Цару Лазару и Његовим славним јунацима изгинулим на Косову на Видов-дан 15 јуна 1389. Храбро бранећи Отачбину, Веру и Слободу српскога народа. „Да се прича и приповиједа, док је људи и док је Косова!“ краљ Србије Александар први с. р. за тим долазе својеручни потписи намесника, митрополита, свију министара и кмета града Крушевца.

Црногорске кнегињице. Бечке немачке новине говоре, да ће се после свадбе руског кнеза Петра Николајевића и црногорске кнегињице Милице *заручили* и друга црногорска кнегињица *Стана са великим кнезом Димитријем*, трећим сином великог кнеза Константина, чајетаријег стрица царева. Тако се тврди, да је жеља царева, да и престолонаследник руски узме млађу кнегињицу Јелену.

На конгресу **женскиња**, који је прошлог месеца одржан у Паризу решено је: 1. да се закони, који се доносе и који се односе на женскиње, сасвим реформишу; 2. да женскиње могу и адвоцирати; 3. да се закон француски о достојанству очевом (патернитет) укине; 4. париски затвор за женскиже Св. Лазар, да се поруши; 5. женскињу да смеју затворити само варошки серџани; 6. у свима деловима Париза имају се основати прибежишта; 7. у сваком округу имају управљати добротворним заводима саме женскиње; 8. надзор над дојкињама имају водити женскиње под руководством женскине-лечника; 9. женскиње се имају образовати за свој позив у школама а не у радионицама; 10. учитељи и учитељице морају имати једнаку плату (код нас већ постоји Ур.); 11. све женскиње могу се спремати за сваки позив, а лечнице, правнице и т. д. оснивају заједничку задругу.

Српкиња матуранткиња Прошле школ. године положило је три Српкиње из Србије матуру (испит зрелости), које се уписале по том на великој школи за слушатељке философије; ове минуле 188⁸/₉ школ. године положила је испит зрелости и гђица Василија Раденковића из Београда. Живела!

Марко Вукадиновић ратар са сомборских

салаша није имао од срца порода а није имао ни рођене браће ни сестара, те је оставио сомборској српској православној општини сво своје имање, од: 10 јутара ораће земље и једну кућу. По то имање уживаће један старац (Милош Плавшић) за свог живота, што је дворни овог племенитог покојника а после прелази имање општини. Слава покојнику!

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА

Новосаткиња.

Записник седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 31. маја (12. јуна) 1889.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.

Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутне су: Христ. пл. Новићка, подначелница, Софија Јевтићка благајкиња; одборнице: Јулка Политова, Пава Георгијевићка, Марија Ђ. Поповићка, Ирма Адамовићка, Марија Стратимировићка, Пава Живановићка, Софија Бипарићка и Христ. Коџићка; прегледачице: Кат. пл. Новићка и Драгиња Матићка.

Бр. 38. Чита се записник одборске седнице од 22. априла (4. маја) о. г. — Одоставарава се.

Бр. 39. Чита се извештај о мајској светковини, која је држана о Спасову дну о. г. у варошком стрелишту, по коме се јавља, да је пало на каси од улазница и од добровољних прилога 188 ф. 40 н. а трошак је био 99 ф. 45 н. Чист приход 88 фор. 95 н. које се у седници рачунима потврдило и преостала готовина предала у руке гђи Соф. Јевтићки благајкињи, да унесе у задружну благајну. — Узима се на значење с тим, да се свима добровољним приложницама изда једна захвала у задружном листу, пошто се имена посебце нису могла у оној навали публице побележити.

Бр. 40. Председница предлаже, да се с обзиром на племениту цел и с обзиром на то, што стрељачко грађанско друштво сваком приликом предусретљиво излази овој задрузи на услузи са својом баштом и са локалитетима, упише и ова задруга за члана истог друштва. — Прима се једногласно и благајкиња упућује да изда као уписнину 10 фор. и редовни годишњи прилог од 4 ф. за ову и сваку будућу годину, у име чланарине. Уједно се овом приликом решава, да се том друштву изда захвал-

ница на уступљеним просторијама за овогодишњу мајску светковину.

Бр. 41. На достављени позив учитељског збора срп. осн. нар. школа за годишње јавне испите у тим школама — одређују се за IV. р. жен. школе као изасланице: гђе: Ирма Адамовићка и Марија Ђ. Поповићка, за II. и III. р. ж. шк. гђе: Соф. Бипарићка и Пава Георгијевићка; за салашке школе: гђе: Марија Ђ. Поповићка и Јулка Политова; за јовановску школу: гђе: Марија Стратимировићка и Кат. пл. Новићка.

Бр. 42. Милева Аристида Николића ученица VIII. разр. грађан. државне девојач. школе у Белој Цркви моли новчану припомоћ, да може продужити науку на сомборској учитељској школи. — Не може се уважити, јер ова задруга има поглавито ту цел, да овдашњу женску децу у томе потпомаже.

Бр. 43. Одборница гђа Христина Боџићка моли, да се даде што на одело сирочета Ангелине Поповоћеве, која је код ње из милости примљена. — Уважава се молба и благајкиња упућује, да на ову цел изда гђи Христини Коџићки 5 ф. у помоћ.

ЧИТУЉА.

† **Јаша Игњатовић** наш знатан књижевник преминуо је у Нов. Саду 23. јуна о. г. у својој 65. години живота, и сахрањен је уз опће саучешће 25. јуна о. г. на успенском гробљу. На опелу је изговорио опроштајну беседу у име своје и „Матице Српске“ г. Др. Стева Павловић. Јаша се прославио својим романима, који су првином унели у нашу књижевност реалистични правац. Изабран је прошле год. за почасног члана краљ. српске академије и отликован је од краља српског Милана орденом св. Саве. Бавио се и политиком а боље би било, да није, јер је

држањем и радом својим на том пољу постао одвратан народу, код кога је иначе на књижевном пољу стекао заслуга. Лака му црна земља била!

Лепосава Богдановићева. Добили смо доцне вест, да се упокојила ћерка уважених родитеља Јеремија и Василије Богдановића из В. Градишта у Србији још 7. марта о. г. у својој 16. години. Већ по томе, што је ова млада девојчица не само читала, него и ревно купила претплату за српске листове, види се, да би то била ваљана и узорита Српкиња. Нека Бог утешити њене родитеље и браћу, а њој нека даде рајска насеља!

Драгиња Радовановића рођ. Поповића срп. народна учитељица митровачка преминула је у 66. години живота свога 24. јуна о. г. по ст. к. а сахрањена је сутра дан.

За њоме жали многобројна својта, а међу њима и зет Влада Марковић и нећак Радивој Поповић наши ваљани учитељи. Лака јој црна земља била!

НОВЕ КЊИГЕ.

Споменица 500 годишњице битке косовске 15. јуна 1389—1889. По српским народним песмама уз гусле скупио Миливој Србинић. Издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду 1889.

Лазар трагедија у пет чинова написао Милош Цветић. (Ова је књига награђена из књижевнога фонда Илије М. Коларца) I. Издање, Београд, Штампано у штампарији краљевине Србије 1889. Цена 2 динара.

Вулкани песме Стевана Ј. Јевтића I. Издање писчево. У Београду, штампарија Св. Николића, Вук Караџић улица бр. 12. 1889. Цена 50 пара пин.

Извештај о срп. вишој девојач. школи у Панчеву, на крају њене 15., а школске 188⁸/₉. год. са нужним податцима из 188⁶/₇. и 188⁷/₈. школ. гдине. Спремио Светозар Дамјановић приврем. управитељ и професор исте школе У Панчеву: Штампарија Косанића и Поповића 1889.

Извештај о срп. вишој девој. школи у Нов. Саду, на крају 15. а школ. 188⁸/₉. г. Година дванаеста. 1889. У Нов. Саду Штампарија А. Пајевића 1889.

Извештај о срп. вел. гимназији у Нов. Саду за школ. 188⁸/₉. г. У Нов. Саду. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1889.

Добри и неваљали синови. Слика из народног живота за поуку српским родитељима написао Љубомир Лотић. Препечатано из „Садашњости.“ Цена 20 нов. у В. Кикинди. Накладна штампарија 1889.

Вођарство за своје ученике на срп. учитељској школи сомборској и за народ по разним изворима написао Стеван Коњовић учитељ. Цена 35 н. У Сомбору, штампано код Антона Мужика 1889.

Изишла је од *Књига за народ* свеска 22. „О поправљању земље“. За ратаре написао М. Петровић и свеска 23. „Одмор и доколица“ како да будемо напреднији, имућнији и виђе нији. По Стевану Нађу и другима прерадио и за наше прилике удесио Љубомир Лотић свеска прва. Издање „Матице Српске“ из задужбине Петра Коњевића. Трошком српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду 1889. Цена 10 н. свакој свесци.

Споменац. Дарак доброј деци за забаву и поуку. Издање Мил. Каракашевића у Сомбору. 1889. Цена 5 нов. или 10 дин.

Мирко и Гојко. Приповетка за децу написао Хр. Шмит превео Ј. М. Иадање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Н. Саду. 1889. Цена 75 нов.

Јавна предавања на великој школи. Прво коло. IV. наше дневне погрешке противу здравља, од Дра М. Јовановића-Батута. У Београду у краљевско-српској државној штампарији 1889.

Јавна предавања на великој школи излазе у свескама, од којих 12 чине једно коло. Свеске се могу и засебно добити и стају по 0-50 дин. До сад су изишле осим горње још 8 свезаке разног и лепог садржаја.

Приповетке Милорада П. Шапчанина, књига трећа. *С Дрине на Нишаву*, путопис из године 1877. и 1878. Друго издање. У Новоме Саду. Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића 1889. Цена 60 нов.

О ДГОВОРИ.

Г. П. Д. у Т. Каљижи. Тенденција похвална ал не одговара програму нашег листа Претплату смо примили. Један уредник „Јавора“ отишао је у родбину, а кад се с другим нађем опоменућу га, да Вам одговори.

ИСПРАВАК.

У песми „Мај“, што је изашла у прошлом броју нашег листа изостала је предречица „не“ у трећој строфи у четвртном реду пред реч „чуди“, што мисао квари, и у првој строфи у петом реду после речи „ноћас“ изостала је реч „да“, са које је метрум поремећен.

Књижевни огласи.

Преводим ремек-дело дичног мађарског песника Имбре Мадача. Делу је наслов:

ЧОВЕКОВА ТРАГЕДИЈА.

Са првом трећином тога рада већ сам готов и по томе видим, да ћу од пр. за 10—12 недеља моћи довршити целу књигу. Довршићу је, — ако бог да — и онда, ако наше данашње прилике досуђују, да и не угледа света, — но са свим је природно, да ће ми се посао већма милити, ако унапред стечем уверење, е ми труд неће остати у рукопису. За то и пуштам овај предходни оглас у наш мали српски и хрватски свет.

Одлучио сам да покушам књигу ову издати својом накладом. Књига ће изнети око 13 штампаних табака на финој артији. Цену јој стављам 1 фор. 50 н (За Србију 3 динара и 75 пара).

Молим дакле свакога, ко жели дело ово имати, да ми се што пре као предбројник јави. Скупљачима предбројника дајем једанаесту књигу на дар. Оним појединцима и скупљачима, који ми пошљу новац пре изласка књиге, послаћу је о своме трошку, осталима пак послаћу је о њиховом трошку уз поштанску накнадницу (per Nachnahme).

Ако ми се јави 600 предбројника, који би књигу ову хтели имати латиницом штампану, ја ћу је дати штампати и латиницом.

У Каменици, о Петрову дне 1889.

З.-Ј. ЈОВАНОВИЋ,

(Kamenic, Srem.)

Наумио сам да штампам свој ауторизовани превод

НОРЕ**ПОЗОРИШНЕ ИГРЕ У 3 ЧИНА**

Од ХЕНРИКА ИБЗЕНА.

Име овог норвешког песника мало је познато нашем читалачком свету и ако је нови — по неким реалним а по неким песимистичним — правцем Ибзенев изазвао жестоку препирку у књижевним круговима западним. И противници и присталице Ибзенове слажу се у томе, да је то човек необичне духовитости и да се у цртању људских карактера и страсти упоредо може ставити са Шекспиром и са Достојевским. С тога мислим е је од интереса по наш читалачки свет, да се ово дело наштампа јер све и да није Ибзен „месија лепе књижевности“, као што то његове присталице доказују, ипак остало је ваздан ваљаних својства у овога преставника модерне литературе, са којима ваља да се упозна свако, ко је вољан да се упозна са развјетком и напретком књижевности.

На сваки начин, да његова дела одударају а нарочито су намењена онима, који хоће да мисле о друштву и о одношајима друштвеним. У овом делу се радња креће око два главна средишта, прво је васпитање жена и матера друго из хигијене љубави — моћ наслеђа.

Ова позоришна игра приказана је у овом преводу три пута у кратким размацима на београдској позорници.

Књига ће изнети 6—7 табака а изаћи ће у угледној опреми најдаље августа месеца.

Цена је књизи 1 динар или 50 новчића.

Скупљачи добијају сваку десету књигу; а претплата се шаље из Аустрије штампарији А. Пајевића у Нови Сад а из Србије на моју адресу.

Молим све своје познанике и пријатеље лепе књижевности, да се заузму око скупљања претплате.

Молимо све српске и хрватске листове да овај оглас прештапају.

Милан Шевић

ПРЕДАВАЧ У ПОЖАРЕВЦУ.

САДРЖАЈ: 1. Девојце у Ливади. — 2. Видовданска 500-годишња прослава у Крушевцу. (Изведено из белешака А. Пајевића). — 3. Са гроба царице Милице А. II—вић. — 4. Дописи. — 5. Слике о васпитању. Написао др. Е. Хауфе, превео Ј. Кнежевић. — 6. На царском двору у Петрограду. Т. „Бр.“ — 7. Белешке: а) Из просвете, б) За домаћине, в) Зарад здравља, г) Разно. — 8. Рад добротворних задруга. Новосаткиња. — Читуља. — Нове књиге. — Одговори. — Исправак. — Књижевни огласи.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња. — **Издаје и уређује:** Аркадија Варађанин.

ШТАМПАРИЈА А. ПАЈЕВИЋА НОВОМЕ САДУ.